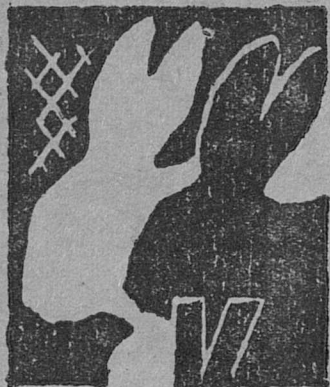

~~1929-8~~
~~78.~~

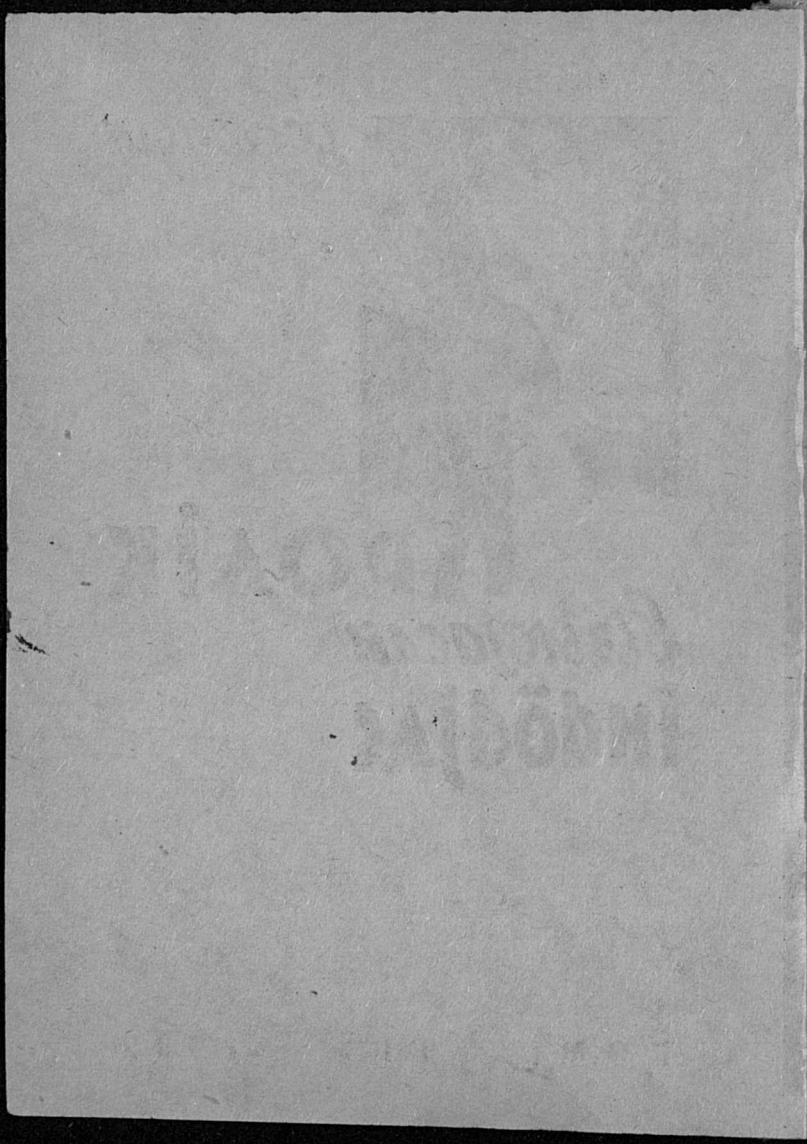
J.C. MAGIN

КРОЛІК
ВІЗЫСІАСЛЫ
ІНДӨДІАС

КОМІ

ГІЗ

1932

Коми-3

1-292

I. G. TAGIH

К Р О Л Ь І К
В І Р Ы С Ј А С Л Ы
І Н Д Ö Д Ј А С

Г.П.Б. в ЛЯГР.

Ц. 1933 г.

Акт № 270

КОМІ ГОСИЗДАТ
СЫКТЫВКАР

1 9 3 2

**А. С. Тасин. Практические
указания по кролиководству.**

Издания № 138. Тираж 3.000

Упол. облита № А - 1184.

Заказ № 1486.

Сдано в набор 8/XII-32 г.

Сдано в печать 8/1-33 г.

Редактор А. Елфимов.

Тех. редактор А. Киселев.

Стат форм. бумаги 62 X 93 1/82 п. л. 31,618 зм. в п. л.

г. Сметывкар, Типогр. Коми ГИЗ-а, Коммунистическ. 2.

ВОЗҖЫВ

Скөтвиҗан проблема разрешитөм өниҗа кадын сулалө медга гырыс хоҗај-ственнo-политическөј моҗаскөд радыс. Промышленностлөн өдјө кыптөм, робочөј класслөн културнөј да материалнөј бокгаң бурмөм, өдјө лыднас содөм, воыг-воө содтө скөт продуктајас вылө коланлунсө.

Сувтө большевистскөј моҗөн партијно-советскөј, комсомольскөј да профсоюзнөј общественност возө, исползујтны став поҗөмлунсө, став пышкөсса ресурсјас.

Скөтвиҗан проблема разрешитөгөн, оз поҗ бокө колны і кромік виҗөм пагкөдөм.

Кромік зев реҗидја кадөн пагкалө. Кромікјаслы оз ков шоныд оланінјас да сојоны зев уна сікаса көрымјас.

Кролік візём паскөдны почо не сөмын колхозјаслы да совхозјаслы, но і быд столовөјјаслы, лесопунктјаслы, лесозаводјаслы, быд робочөјлы.

„Фабрик-завод да мукөд предпріјаттөјас бердө аслыныс продоволственнөј база лөгөдөм пыр, (градјөр, мөс, поре, кролік, курөг, қозөг візём, чері кыјан прудјас лөгөдөм да с. в) заводјаслөн, фабрикјаслөн, транспортлөн да мукөд предпріјаттөлөн өнїја условїјөјасын мөгыс—лөгөдны не сөмын кооператів да столовөј, но і аслыныс візму овмөсса предпріјаттөјас, кодјас ескө сетісны сөдтөд прөдукта робочөјјасөс снабжајтөм вылө“. (ВКП(б) ЦК сөңтабрса пленум шуөмыс).

Кролік візём-паскөдөм вөсна кос,—ем кос робочөј снабжењњө вөсна, Войвыв крайын вөрлеқан уж кыпөдөм вөсна да колхозјасөс овмөс да котыртчөм бокгањ јонмөдөм вөсна. Кулакјаслы, најө агентјаслы быд сикас оппорту-

Һизмлы чорыд отпор сетөмөн пörтам
олөмө ВКП(б) ЦК-лыг шуөмсө.

Тажө жеңыдик Һиганас автор пет-
көдлө, мыј вермө сетны кромік робо-
чөјлы да промышленностлы, індалө
тујјас кромік віқом паскөдөмлы.

Редактор.

МЫЈ ГЕТӨ КРОМІК

1. Кромік сетө економіја ужалыг вынын. Уна ужјас кромік візан-дөҗөритан овмөсјасын, вермасны вөчны том да пөрыг јөз, кодјасөс оз поҗ уждны мукөд сөкыд ужјас вылын. Том да пөрыг јөз вермасны вердны і јуктавны кромікјасөс, гожөмын ултурун вајавны да с. в.

2. Кромік візны поҗө быдөнлы, сы вөсна, мыј кроміклы оз ков шоңыд сарајјас (шоңыд оланінјас), зев бура төвјыны вермө Коми облагтын 30 градус көзыдјас дырјі.

3. Кромік сетө зев бур, шоңыд да донтөм мех.

4. Кромік сетө зев чөскыд, кокны-да переварівајтчан да пїтагельнөј јај, кодөс петкөдлөны ташөм лыдпасјас:

Пітательнөй вешествојас:

Кролік јајын 40,15%

Порс — „ — 31,11%

Курөг — „ — 37,62%

Кукаң — „ — 24,61%

Кролік јајыс белковөй вешествојас переварівајтчө 92%, мөс јајыс 62%. Кролік јај зев бур вігыјаслы, чемаҕјаслы, сөкыд ужјас дырјі да с. в. Госсөдөм кролікјас сетөны зев чөскыд гос, кодөс зев бура почө сојны жаркөјјасөн, а сізжө кролік гос мунө мукөд колан торјас вылө (аптекарскөј лекарствојас вылө) да с. в.

5. Кролік зев регыдөн быдмө да паскалө, өтк воөн кролік стада вермө паскавны еща вылө 1800-2400 процен-төз. 1800-2400% вылө стада ыждөм вермө лоны весіг сек, кор лыҕдан 5 кролік піөн быд тырсөдөм ең кролік вылө, а онас тырсөдөм лыҕдөма 3-ыс. Кролікјас јонжыкасө вајоны 8-12 кро-

Лікӱз і вылӱжык ӱтчыдӱн тыргӱдӱмын,
а сещӱм кролік візан овмӱсјасын, кӱн-
јасын јона-һын кролік візӱмсӱ бостчӱма-
ӱс паскӱдны, поӱс еӱ кролікјасӱс
тыргӱдны 4-ыс онас. Сіӱкӱ, міјан ста-
даӱ јещӱӱ регыдӱн вермӱ ыждыны да
ыжыджык доход сетны совхоз, колхоз-
лы, да мукӱд кролік візыс предпріјат-
тӱјаслы.

МЫЈ КОЛӱ ТӱДНЫ КРОЛІКЈАСӱС ЛӱГӱДИГӱН

Медым кроліквізан овмӱсјас регы-
дӱн вермісны паскавны да овмӱсыс мед
ез ло убыткаа, кролікјасӱс лӱгӱдигӱн
колӱ думыштны:

Медвоз, кролікјаслы оланіјас вӱ-
чавны заводіттӱз, совхоз, колхозлы да
мукӱд предпріјаттӱјаслы колӱ тӱдны,
кущӱм-жӱ направлеӱӱӱ сіјӱ кӱсјӱ бостны
да кущӱм кроліквізан овмӱс выгӱднӱ-
жык торја рајонјасын (промышленнӱј
лібӱ племеннӱј кролік візан овмӱс).

Сіјө направленьö сертi да сіјö лыд вы-
лө і вöчны кромік оланінјас, кодöс
асвоғаныс сувтöдöны могөн, совхоз,
колхоз да мукöд предпріяттöјас. Міјан
Комі областын позö организујтны кыз
племеннöј, сіз-жö і промышленнöј кро-
ліквізан овмöсјас. Совхоз, колхоз лібö
мукöд предпріяттöјас-кө көсјöны орга-
нізујтны племеннöј кромік візан овмöс,
сек буржык лоас кромік оланінјас вö-
чавны јансöдöмөн кромікјасöс візöм
вылө, ем-кө средство да тырымөн
матеріал. Кор пунктöма могөн мед јона-
сö бостны јай прöдукта кромік візан
овмöсјасыс, сек быд кромікөс торја
оланінјасын візöм вывті донөн сувтö да
дона клеткајас вöчавны абу выгöднö,
пондас сувтны донөн кромік јай да с. в.
Сыпонда колö первој кадјаснас вöдiт-
чыны тыртöм сарајјасөн, картајасөн
посувјасөн да с. в. Сöмын тајö местајас
лöсöдiгөн мед ез вöv: пемыд, васöд да
пыр-пыр ветлан тöv.

Колхоз, совхоз да мѣбѣ мукѣд орга-
нѣзаціяяс-кѣ кѣсѣнѣ пыр-жѣ котыртны
кролік візан овмѣс да бѣтны сыыс
унжык јаж, сек колѣ лѣгѣдны ывла вылѣ
ыжыд кролік оланінјас мѣдногѣн-кѣ
шуны, јѣрјас.

Јѣрјас улѣ сурас бѣд колхозлѣн
сещѣм тыртѣм местајас, візмѣн вѣдѣт-
тѣм кустаінјас, а јещѣ буржык лоас
му пѣщваыс-кѣ песчанѣј мѣбѣ супесчан-
нѣј да бѣдмѣны гырыс пујас, кодјас
сајѣдѣны војтѣвјасыс.

Мѣд, пыр-жѣ думыштны (кормовѣј
база) тырмымѣн кѣрым лѣгѣдѣм јылыс.
Сѣрт, кролік сѣјѣ абу сещѣм требова-
тельнѣј сојанјас вылѣ, кодјас мѣјан оз-на
тырмыны да донаѣс (ід, зѣр, ѣтруб,
жмых да с. в.). Кроліклѣн тѣлын шѣр
(основнѣј) кѣрым лоас кос турун, суткѣ
кежлѣ 200-250 гр. да 30-40 гр. зѣр мѣбѣ
ід, а гѣжѣмын да тулысын шѣр кѣры-
мѣн лоас ул турун, суткѣ кежлѣ 450-500
гр. да 25-30 гр. ід мѣбѣ зѣр.

Но колѣ бѣтны тѣд вылѣ, мыј кы-

мын унжык сикас көрымөн вердан, сымын регыдөн быдмө да јонмө кролик. Омөлжыка пондасны висны, рөдыс лоө јонжык, регыджык велалө умч вылын төвјыны (көзыд төвса пөраө). Кролик-јаслы көрым тырмымөн лөгөдөм, да бура вердөм котыртөм лоө мед ыжыд могөн, кролик виқөм паскөдөмын. Көрым запас лөгөдтөг да бура најөс дөңөрйттөг оз вермы лоны сещөм өдјас, кущөмөс требујтөны партијалөн да правительстволөн сирективаяс кролик виқөм паскөдөм куға, ужалыс јөзлыс сојөм јуөм бурмөдөм могыс.

Ыжыд кролик виқан овмөсјас котыртөгөн колө бөрјыны сещөм местајас, медем шөр кролик көрымсө поҕис лөгөдны местајас вылын (турун, свеклө, морков, петрушка, зөр, id i c. в.). Колхозјаслы өнi-жө колө пуктыны бур турунјас кроликјас нiм вылө, зөр, id. Сiғ-жө вичмас-кө, колө колны i градвыв пуктасјас (свекла, морков, петрушка, морков да с. в.).

Кожмөд, местајас бөрјігөн да лөгө-дігөн колө корны агрономөс, либө жівотноводөс да ветврачөс, најө індалөмјас серті і колө лөгөдны кролік оланінјас.

Номөд, местајасын-кө (рајонјасын, сіктјасын) абу тырмымөн кролікјас, сен пыр-жө колө шыөдчыны рајколхоз-сојузјасө, рајзо да заготовітелнөј јукөд-јасө, медым пыр-жө коргасны мукөд рајонјасыс да бура сорһітчыны, кор і кыз вайөдны кролікјасөс да колө вөч-ны договорјас.

Вітөд, пыр-жө заводітчыны кадр-јас лөгөдны (інструкторјас да мукөд). Кролік візан овмөсјасын ужавны ку-жысјасөс, велөднысө колө курсјас да кружокјас пыр, колхозјас, совхозјас бердын, көні емөг кролік візан овмөс-јас. Кружокјасөн вескөдлыны колө кыс-кыны агрономјасөс, жівотноводјасөс да сещөм војтырөс, кодјас төдөны да кужөны кролікјасөс дөчөрітны

КУЩОМ КРОЛІК РӨDJАС МЕД- ЖОНА ПАСКАЛӨМА МІЖАН КОМІ ОБЛАСТЫН

Кролік рөdjас ем зев уна сикас, но тани ковмас пасjыштны сijö кролік рөdjас jылыс, кодjас мижан Коми областын паскалөма да кодjас бура-нын вермөны төвjыны 30 градус көзидjас дырji. Мижан Коми областын паскалөма мед жонасө нол сикас кролік рөd: шиншила, роч (русскөj) горностаjевөj, алjаска да черно-огнөннөj;

„Шиншила“. Сөктаыс лоö 2-2¹/₂ кгр. Тушаыс зев мича, шөркод (среднөj), кокjасыс вескыдөс, мехыс (гөныс) зев сук, гөн рөмыс куjim пөлөс: жемчужнөj, jeжыд, да сөd гөн jывjасөс. Мижан Коми областын вермөны төвjыны да пижансө быдтыны көзид төвса пөраө. (Коми областө кроликсө вөли ваjөма 1918-29 воjасын).

„Алjаска“. Сөктанас лоö 1,8-2 кгр, гөныс сөd (темно-синий), жона

југјалоны, еңјасыс зев бура быдтоны
пјаннысө, буракө најос быдтоны да дө-
чөритоны, а кор абу лөгөдөма бур
оланінјас да лока дөчөритоны, сек ең
кромікјасыс ассыныс пјаннысө вјалө-
ны, мукөд дырјис вјіө 2 һеделга пјан-
сө. Тажө і петкөдлө, мыј колө кромік-
јаслы лөгөдны бур оланін да бура најөс
дөчөритны, торја-һин, кор најө пја-
наөс.

„Р.-Горностаје в ө ј“. Гөкта-
ыс 1,5-2 кгр. Тушаыс јежыд, кок-
јасыс, нырвылыс, пельыс гөд. Еңјасыс
зев бура быдтоны ассыныс пјаннысө
да өдјөн быдмөны. 6-7 төлыс бөрын
(рөдитчөмсаң) почө тырсөдны. Коми
областын (Ізма-Печера рајонјасын) ві-
зөны-һин 1925-26 војассаң. Зев ре-
гыдөн велалө војвыв кліматө.

„Черно-огњеннөј“. Гөктаыс
1,8-2 кгр. гөн рөмыс кык пөлөс: гөд
да „огњенно-жолтөј“ гөныс зев сук,
абу јона јывмыс ваяө 5-6 пі, еңјасыс
бура быдтоны ассыныс пјаннысө. Ре-

гыдөн быдмө, 7-8 төлыс бөрын почө тырсөдны.

Став индөм кролік рөдыс ем Умјанаын (Комі с/х. техникумын) да Іжма, Печера рајонјасын.

Умјанаын 1929 вогаң олөны ывлаө вөчөм навес (лебув) улын. Навес улө кык радөн вөчөма клеткајас, а Ічваын да Печера рајонын медјонасө виңлывлісны јірк вивјасын, пос увјасын да тыртөм оланінјасын.

КРОЛІКЈАСЛЫ ОЛАНІНЈАС ЛӨ- GÖDÖM

Мед ыжыджык пөмза бостны кролік виңан овмөсјасыс да мед регыдја кадөн пагкаліс кролік виңөм, колө кужны виңны, мечітны да вердны јуктавны.

Колө бостны төд вылө, мыј кролік көзыдыс оз пов, но радејтө југыд, сөстөм оланін. Кроліклөн куім враг: пемыд, пыр-пыр ветлан төв да васөд. Кроліклы колө, вөмнөј сынөд, југыд,

ветлөдлөм (движение). Сылы колө жірны, четчавны, кодјысны. Мед вөлі і пемыд места саядчывыны, зөбсывыны кор лоас шум, жар да с. в. Мед верміс војын водлыны, луннас котравны, гождөмын ул турун вылын, төлын лым вылын, кујлыштны да ворсыштны шонді возын, таяд бөрја кадас мед вөлі сојны (жірны) міста пу увјас да с, в.

Кор кроміклы лоө сетөма став условіјөсө, зөңвізалун сылыг јонмөдны, сек кромік лоас јон, да регыдөн велалө војвыв кліматө.

Комі областын кромік оланінјас лөсөдны колө кык сікас. Мед јона шогмана лоас: Волјернөј да Горјернојјас.

„Волјернөј“. Волјернөј оланінјас вөчсө тақикөн: бөрјыгсө кос, вевтаса места, му пөшваыс колө лоны лыа-лакөд (супесчаннөј лібө лыаа). Сы вөсна, мыј сојөд местајасын, кромік оланінјасө чукөрмө ва, а васөд места лоө кроміклөн мед ыжыд врагөн, медем кромік оз код-

ыг колө зев јона оланінсө трамбујтны (топөдны) быд клетка пидөс.

Кос бур местајас корсөм бөрын вөчсө лебув еша вылө 1,75 метра судта. Лебув улө колө вөчны кык рада клеткајас. Быд клеткалөн пагтаыс 2 метра да куҗтаыс 2,5 метра. Клетка бокјассө вөчсө решеткаөн, озжык-кө тырмы решеткаыс, секи колө быд бөкө вөчны роҗ, мусаңыс 15-20 см жуҗдасө, 40 см судта да 25-30 см пагта. Решеткаа роҗјассө колө вөчны сы понда, мед мөда-мөднысө адјисны да гажажык лоі налы. Быд клеткалы сујсө быд бокгаң фундамент, вөчнысө колө таҗи: кодјысө канава 20-25 см. пагта да еша вылө 75 см, судта. Тајө канаваас сујсө гөрбуш мибө төспомјас, плакапомјас да мста пујас, шебең да с. в. Ставыс тајө сујсө сы вөсна, медем кролікјас мөда-мөдъскөд ез есмыны стласны муувтыыс, а муувты—кролікјас муноны—пигкөдчөны кодјысг тырји 6-8 метр куҗта да метра судтаө.

Волјернөј (клеточној) сѣстемаөн кролік оланінјас вөчөм сувтө зев до-
нөн, быд клетка вөчалөм сувтө 23-27
шајт. Тајө сѣкас кролік оланінјас вы-
гөднөјжык і шогмана лоас сѣјө кролік
візан овмөсјаслы, кодјас пуктөны шөр
могөн паскөдны племеннөј рөд, кор
кролік візан овмөс котыртчө сы вылө,
медым бостны наыг унжык да буржык
јај сојөм-јуөм бурмөдөм могыг, сек
волјернөј сама оланінјас вөчавны абу
выгөднөј да зев донаөн сувтө кролік
јајыс.

„Гарјернөј“ модаа кролік олан-
інјас вөчавны поңө быд колхозлы.

Колхозјаслөн суралас та вылө прөст
местајас, кодөс оз ужавны віңму улын.

„Гарјерна“ (јөр) улө колө бөрјы-
ны: вевтас, косөд местајас, мугінмыс
медым вөлі лыаа, лібө лыа лакөд, зев
бур вөлі сещөм местајас, кытчө быд-
місны кустјас да гырыг пујас, кодјас
сајөдөны вој төвјасыс. „Гарјерна“ улө
бөрјысө өві гаган 2 гаөң да ыжыд-

жыка-на, а сесса сіјö ыжда сертi, кымын кролік, көсјö вiзны колхоз, совхоз да мукöд предпріјатöјас. Тајö торјöдöм местасö гөгöрыс топыда пощсö, медем оз петны кролікјас дiнö, ез пырны понјас да мукöд пемöсјас. Пощны колö 1,75 мбö 2 метрöз судтасö, пощны пощö пощкөн, гөрбушөн да мукöд пощана торјасөн. Пыщкөсла пощыс бокгаңыс колö сујны фундамент 0,75-1 метр судта, фундаментсö сујöм вылö кодјысö канава 25-30 см пагта да 0,75-1 метра судта, кытчö лөгöдсö мiста пујас, шебең, гөрбушјас да мукöд тор фундамент вöчгö сы вылö, медем кролікјас ез вермыны петны јöрыс мусö кодјöмөн. Кролікјас мед омöлжыка кодјысiсны пощöс бокјасын, сыпонда гојан-јуансö колö пуктыны јөр шöрас. Быд пiјана ең кролік вылö местаыс колö 3×4 кв. (3 метр пагтаыс да 4 метр куңаыс).

Ыжыд пощöм јөрјасын, кодi шусö Гарјернаөн, кролікјас олöны төвi го-

жөм. Быд 25 ең кролік вылө колө лезны 5-6 ај кролікөс, но колө ај кролік-јасөс лезлывны сөмын сек, кор ең кролікјасөс колө тырсөдны, ај кролік-јасөс еңјасөс тырсөдігөн колө лезлывны 6-8 лун кезлө, сы бөрын бөр јансөдны. Быд арын колө бөрјыны зөң-віза кролікјасөс төв кезлө колөм вылө, а мукөдсө колө гөсгөдөм вылө јансөдны, кодјас сетасны бур јај. Кролікјасөс јөрыг куталөм мөгыг вөчгө лебув да сетчө колө вөчны сојанін.

Төв кезлө кролікјаслы 3-4 лаө колө пуктыны турун зорөд, кытыг мөдасны асныс сојны, кролікјаслы төлын ва пыд-ді сетсө лым, а мукөд сикаса вердас, турун көрымыг өпріч, (id, зөр, градвыв пуктасјас, сілос, сола көрым да с. в.) пуктыгө кормушкајасө (верданінјасө).

Кролікјас піјаналөны гујас лібө вевт-тувјасө, көні емөг вевтувјасас ізасјас. Сің-жө кор најө вылө угласөны ракајас да варышјас, сек пырөны асланыс піс-көдөм гујасө да вевтувса ізас пышјасө

КРОЛЫКЧАСОС ВЕРДОМ

Быд скотвиған овмөсын бура најос
виғом, вердом да дөһөрйтөмсө котыр-

төм лоо мед ыжыд уҗөн, вердом ко-
тыртөм ғерті-і лоас доход скотвиған
овмөслөн. Мөсјаслы, вөвјаслы, порсјас-

лы да мукөд пемөсјаслы емөг-һин точ-
нөј нормајас а кролікјаслы абу-на
точнөј нормајас. Бөрја выль һигајасын
емөс нормајас, но пөштї быд һигаын-
на асногнаныс индөны көрым лыд, сы
вөсна мед јонасө аслыд виҗиг-дөҗөрити-
гад колө лөгөдны быд сикас кролік
рөдлы көрымсө да с. в.

МЫЈӨН ПОҢӨ ВЕРДНЫ КРОЛІК- ЈАСӨС

Кролікјаслы поҗө сетны: id, зөр,
өтруб, жмых, кос турун, уль турун (кле-
вернөј, тїмофејевка, пыреј да с. в.),
жуг, пыҗ, турун короб, мельһичаса пыҗ-
бусјас, картупель, свекла, морков, сорк-
һи, петрушка, мїста пујаслыг увјас
да корјас, сїлос да сола көрым град-
выв корјасыг вөчөмөс, іҗасјас (id, зөр,
пещөр с. в.

Кролікјаслөн шөр көрымөн лоө ул
да кос турун. Гожөмын быд ыҗыд кро-
ліклы тырмана лоө суткі кежлө 450-

550 гр. да 25-30 гр. зөр мбө ид. Тöлын
суткi кeжлö 200-250 гр. кoстурун да
30-40 гр. ид мбö зөр.

Но тaжö нинöм оз вiстaв, мyй мy-
кöд сiкac кöрымjасөн оз ков вердны
кромiкjасöс да нaжöлы нe заптыны мy-
кöд сiкac кöрымjас. Кромiкjасöс кымын
унжык сiкacа гоjанөн кутан вердны,
сымын кромiк лoö jон, зoнъвiзa, ödjö
быдмac.

КÖРЫМ СИКАСЯС

Кoc да вeж турун лoö шöр кöры-
мөн, кыз ыжыд кромiкjаслы, сiз-жö-и
ичöt кромiкjаслы. Та мoгыг мед пыр
вöли кромiкjаслы тöлын кoc турун, го-
жöмын ул турун. Колö тöд вылö бoгт-
ны, мyй тöвгa кoстуруна кöрым вы-
лыг ул туруна кöрым вылö кромiк-
jасöс зiк пыр вужöдны оз ков, a колö
нaзöнiкөн. Пepвoйja лунjасö öтi кромiк
вылö ул турун сетсö 50-60 граммыг
нe унжык, 7-10 лун колöм мыгвi сут-
кiнac-нын öтiк гырыг кромiклы колö

сетны ул турунсö 450-550 граммöч. Тöлыг жынга да кык тöлыгса кромік піжанлы первојја лунјасö колö сетны 25-30 грамм.

Кор кромікјасöс төвса көрым помыг друг лоö вердöма уна ул турунөн, сек најöс бостö мыт вiгöм да мыј помыг частö кулалöны. Оз поç сетны һурвыв турунјас, һурвыв турунјасын зев частö ем вреднöј бактеріјаяс, кодјас кромікöс вiгмöдöны (вiгмö желудокыс да с. в.). Сiç-жö оз поç сетны кујлöм да шоналöм турунјас. Кромікјас јонжыка рафејтöны клевер, тiмофејевка, одуваңчiк, вöв гум, вiка да пешöр шырöмөн, кодöс колö вердны мукöд көрымјаскöд (свеклакöд, морковкöд, картофелкöд да с. в.).

Кромікјасöс клеверөн вердiгөн, колö сетны лун кежлö öтiк кромік вылö, 250-300 граммыг һеунжык. Јона вердöмла кроміклөн рушкыс дундö да заводiтö вiсны.

Төв кежлө кос турун колө колны буржык віјас вылыө, көн унжык пїтательнөј вешществыс. Гожөмын да тулысын ул турунөн кромікјасөс вердөм вылө колө лөгөдны тақикөн: асывја ышкөм турун оз ков колны шонді нї зер улө, а колө шондітөм зертөм інө волсавны пластјасөн і сізі мед рытөз кујлас, а рытнас-нын кромікјасөс поңө вердны ул турунөн.

Зөр—ем зев бур көрым кромікјаслы, поңө вердны кромікјасөс косөн і пөжөмөн. Зөр ыжыд кромікјаслы суткі кежлө поңө сетны 150 граммөз, кромік піјанлы (2-3 төлысгајаслы)—60-80 гр., зөр, ічөт кромік піјанлы (6-8 төлысөз) лушщө ңе сетны сы вөсна, мыј зөрја көрымјасыс өдзөдөны половөј возбуждөңнөсө, а ічөт кромік піјанөс тырсөдны оз поң 7-9 төлысөз. Чужөм мыгтыыс 7-9 төлыс бөрын заводітчөны вердны зөрја көрымөн, сіз-жө піјалөм ыжыд ең кромікјасөс, зөрјыс кор абу поңө сетны ід, өтруб, да с. в.

Id—сещом-жө бур көрым кыңи-і зөр
но сөмын кор пондан унаөн сетны
сек кролікјас ödjö госсалөны. Id кро
лікјаслы оз поң унаөн сетны, кор најө
(ең кролікјас) тырсалөмаөс, сы вөсна
мыј кор ең кролік госсалө јона, се
зев сөкыда піјаналө да частө оз вер
мывны піјанавны, мыј помыс і кулав
лөны. Id зев бур көрымөн лоө сөмын
сек, кор кролікјасөс госсөдөны. Öт
ыжыд кролік вылө поңө сетны сутк
кежлө 120-130 граммөң.

Шыдөс—кролікјаслы поңө сетны
косөн, пуөмөн мукөд сікаса көрымкөс
сорлалөмөн, кың пещөркөд, міста пу
корјаскөд. Öтi кролік вылө поңө сет
ны лун кежлө 100-140 гр.

Жмых—колө сетны дрөбітөмөн.
Öтi кролік вылө суткi кежлө поңө
сетны 90-110 гр., ічөт кролік піјанла
40-60 гр. Жмых медјонасө колө верд
ны, кор кролікјасөс госсөдөны, но сің
жө поңө сетны 20 гр. суткi кежлө кө
і оз госсөдны, сывөсна, мыј öтi-кө

жмых зев пөтөсә, а мөд-кө, бурмөдө
Рапетитсө.

Отруб—отруб өтi ыжыд кроміклы
лун кежлө позө сетны 100-150 гр., воэ-
выв колө гидравны (сорлавны) карту-
пелькөд, свеклакөд, морковкөд либө ул
турункөд, да мукөд сикаса васөд сожан-
көд. Сіз-жө і позө рок-моз пуөмөн
сетны кроміклы.

Ізас—ізасјас пөвсын медбур көры-
мөн лоө: id ізас, зөр ізас, а рузөг ізас
көрым вылө кромікјаслы оз туй, сөмын
сіјө туйө налы волөс вылө. Ізасјас сет-
гө норматөг мыјта вермасны сојны.
Ізас позө сетны шыртөг і шырөмөн.
Шырөм ізас колө сетны градвыв пук-
тасјаскөд сорлалөмөн.

Гвекла—кромікјаслөн зев радејта-
на көрым (сојан), сіз-жө радејтөны свек-
лалыг корсө, торја-һин радејтөм пы-
рыгжык сојөны кормовөј свекла. Өтi
кроміклы позө лун кежлө сетны 150-
200 граммөз, но тамындаөн пыр верд.

ны оз поѣ, колö мукöд кöрымјаскöд сетны не унжык 80-100 граммыс.

Морков—градвыв пуктасјас пыщкыс мед раѣјтана кöрым. Öтi ыжыд кроликлы лун кежлö поѣö сетны 80-120 граммöз, мукöд сикаса кöрымөн (öтрубөн да мукöд. тор) сорлалöмөн. Мукöд градвыв пуктасјасöс (соркнi, свекла, картофел i мукöд тор) оз поѣ вердны кынтöмөн, а морков поѣö i вердны кынтöмөн, сöмын колö вердтöзыс 40-50⁰ дыра шоныдiнын сулöдыштны.

Пу кöрым лөгöдчысö мiста пујасыс (кыззыс, пiпуыс, баѣдыс да мукöд пöлöс мiста пујасыс), тöв кежлö заптысö сiзiкөн: чегјавгö мiбö вундавгö мiста пу увјас, вундöм бöрын колö кöртавлыны корөгöс-моз да öшöдны шондi инмытöминö да сынöд ветланiнö, көн козмас 10-15 лунөн, козмöм бöрын чукöртчö ветулö, медым ез гур зер да лым улö.

Сiз-жö, возвыв кор устöз, колö чукöртны мiста пујаслыс корсö. Турун-

јас суабытом кадјасо тајо чукортот кор-
јыс вежө 70-80% мында турунсө.
Когтыныс колө шонди да зер инмытом-
инын. Кроликјаслөн зев регыдөн быд-
мөны пинјасыс да быдмөм мысҕыс за-
водитөны јирны клеткајассө, көн олөны.
Медым сјө ез шыкөдны јирөмөн, кро-
ликјаслы клеткаас колө сөтавны жеңи-
дика чинталөмөн миста пујассө. Миста
пујас (бад, пипу, кыз) колө заптыны
арын, медым тырмис төвбыд.

Гі л о с. Гі л о с кроликјаслы колө лө-
сөдны градыв пуктас корјасыс да ви-
ыв турунјасыс. Гі л о с 80-110 граммыс
унжык сөтны оз поџ, јона гилосөн вер-
дөмыс вермө рушкуыс дундыны. Гі л о с
кроликјаслы поџө сөтны мукөд көрым-
јаскөд жмыхкөд, өтрукөд сорлалөмөн
і сизі-жө өтнасөн.

С о л а к ö р ы м. Сола көрым кролик-
јаслы вөчсө, сиз-жө градыв пуктас кор-
јасыс (капуста, свекла, морков да с. в.).
Вөчнысө колө тази: солавтөзыс, корсө
поснида 1,5-3 см куџта керавсө.

Кералөм бөрын пуктыгө дозјө, көні пуңөм сола ваөн 6-10 час мында заваритчыгсө, ештөм бөрын поңө вердны крөмјасөс 60-70 граммөн лун.

Пещөр көрым крөмјас сојоны радејтөм пырыс. Пещөр көрым лөгөдгө тазі: Һещкөны вужнас мибө ид-руңөгөс-моз вундөны, вундөм бөрын крөгөс-моз колө көртавлыны да өшлыны шонди, зер да лым инмытөм инө, көні ветлө сынөд. Космө 10-18 лунјасөн (поводда серти). Костөм бөрти колө посңыда крөшитны пыңөң. Пещөр пыңөн крөмјасөс колө вердны мукөд сикаса градывв пуктас көрымјаскөд сорлалөмөн (свекла, морков, галанка, соркңи, пуөм картупель да мукөд пуктасјаскөд). Гырыс крөмјаслы мукөд сикаса көрымјаскөд сорөн поңө сетны 60-80 грамм лун кежлө. Пещөр көрым зев јона бурмөдө сојан апетит крөмјаслыс.

Јөв. Јөлөн крөмјасөс вердны абу быт, но овмөсын-кө мшалө поңө сетны 30-40 грамм лун кежлө өви крөмјас

вылө, поѣо сетны сепаратор пыр лез-
төм і лезөм јөвјас. Јөв јонжыка колө
сетны ічөт кролік піјанлы да ыжыд
ең кролікјаслы, кор піјаныс лооны
ыжыджыкөс да ас јөвнас оз кут вер-
мыны пөткөдны піјансө.

Короб. Короб артмө турун ліст-
јасыс, көзүд да жар пөраө. Кор оз
тырмы мукөд буржык көрымјас, сек
поѣо кролікјасөс вердны мукөд сікас
көрымкөд сорөн, лібө поѣо неуна неб-
ѣөдыштны пуөм ваөн, сіз-жө поѣо верд-
ны куш ас кежас.

Кролік візан овмөсјасын поѣо верд-
ны кролікјасөс колөм шыбласјасөн мел-
һича бус, ід, зөр кыдјасөн да с. в.

Ва — кролікјаслы јонжыка колө
жар пөрајасө гожөмын да кор ең кро-
лікјас пондасны піјанасны. Төлын ва
пыдді сојөны лым, гожөмын да тулы-
сын ул турунөн вердігөн ва сетлыв-
ны пөштї оз і ковлы.

МЫҢ КОЛӨ ТӨДНҮ КРОМІК- ЖАСӨС ВЕРДИГӨН ДА УНА-Ө КО- ЛӨ ГЕТНҮ НАЛЫ ГОҢАН

Ödjö rödjöm da bydmöm кроміклөн зев бура јона јитчө сјјө бура вердөмкөд да дөзөритөмкөд. Вердөм сертї лоө мех, јај да племеннөј бур рөд.

Кромікјасөс колө верднҮ өтї кадө, төлын кромікјасөс колө верднҮ кыкыс (рыт да асыв) тулысын да гожөмын кромікјасөс вердөны кујимыс лун. Ічөт кромікјасөс (піјансө) һол да вїтыс лун. Верднысө колө сөстөм дозјасын му вылө лїбө жожјасө гојансө сетнҮ оз ков, а колө торја вөчөм дозјасө. МөдҮм вөлі быд кроміклөн аслыс доз (вољернөј сїстема сама).

Кромік вердыслы гојансө сеттөз колө кісө мїчаа мыскавны. Гојан дозјас кромікјаслыс колө мыскавны быд лун өтчыд. Турунјас колө сетнҮ кормуш-кајасө (ласһїјасө). Турун ласһїыс, мөдҮм ез быравлы, кыз шөр көрым кроміклөн. Вој кежлө көрым колө

сетны лунга дорыг унжык (60-65%)
мында. Колө виқодны медем кролік
быдтигөн ез госсав. Јона госсалөм кро-
лікјас пијансө вајоны зев сөкыда да
частө кулалөны, та могыг колө лөсөд-
ны нормајас да сы серті вердны ең
кролікјасөс Кор кролікјас госсалөны
сек бур көрымөн вердөмгыс колө дуг-
дыштны да сы пыдди содтыштны іңас
да турун. Быдлун өті сикаса көрымөн
вердөмыг кролікјас умөны да оз пон-
дыны сојны окота пырыг, та могыг
колө көрымјассө частөжык вежлавны
(быд 5-4 лун мыгті). Көрымјас пыщкө
колө пуктыны өті кролік вылө щажнөј
паңөн сов, сы вөсна, мыј зев частө
көрымјасын оз тырмымөн овлыны сов-
јас.

КРОЛІКЈАСӨС ВЕРДӨМ

Кролікјаслы көрым сетсө поддѣржі-
вајущөј і продуктивнөј. Поддѣржіва-
јущөј көрым сетсө, мед кролікјас вер-

місны овны (агнысö поддѣржитны).
Продуктивнöй көрым, сетсö ең кролік-
јаслы медым унжык лоі јöлыс, ічөт
кролікјас быдтөм вылө да ај кролік-
јаслы ең кролікјасөс пышјөдліг кежлө
(во время случки).

ПУШГИҢҘКАТЛӨН ВЕРДНЫ ЛӨГӨДӨМ

НОРМАЈАС (ШӨРКОҘҘЕМА) ПОРОДАЈАСЛЫ ГРАММӨН

Ај да ең кролікјаслы,—кор најө абу
пјанаөс да кор оз тырсөдчыны—колө:

I. Тöлын Гожöмын

Зөр . . . 60 гр . . . 60 гр.

Кос турун 200 гр . . . —

Градыв пуктас 100 гр. ултурун 500 гр

II. Ең кролікјаслы, кор најө пјана-
өс да ај кролікјаслы, кор пышјөдлөны
еңјасөс, колө сетны:

Зөр 75 гр.
 Уна сікаса көрым 50 гр.
 Костурун 200 гр.
 Градвыв пуктас 100 гр.

III. Ең кролікјаслы, кор налөн
 піјаныс төлысөн жыңјонса-һин колө
 сетны:

Зөр 100 гр.
 Уна сікаса көрым 100 гр.
 Костурун 300 гр.
 Градвыв пуктасјас 80 гр.
 Лезөм јөв 200 гр.

IV. $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ төлысса кролік піјан-
 лы, кор најөс мамдіныс јансөдөма-һин
 (5 кролік пі вылө) колө сетны:

Зөр 120 гр.
 Уна сікаса көрым (ком- . . .
 біңірованнөј) 120 гр.
 Турун 300 гр.
 Лезөм јөв, мбө шомјөв 400 гр.

V. 2 ¹/₂-3 ¹/₂ төлыгөз 5 кролік пі
вылө

Зөр 200 гр.

Уна сікаса көрым . . . 200 гр.

Турун 400 гр.

Градвыв пуктас . . . 250 гр.

Шомјөв лібө лезөм јөв 800 гр.

VI. 3 ¹/₂-5 төлыгөз 5 кролік пілы
колө сетны:

Зөр 250 гр.

Уна сікаса көрым . . . 250 гр.

Турун 70 гр.

Градвыв пуктасјас . . . 500 гр.

Кролік піјанлөн, медем сөвмісны
лыјасыс, колө сетны лыыг вөчөм пыч
(кобянная мука). Віт кролік пі вылө
өві щайнөј паң (3,4,5 раціонјасын).

Комбінірованнөј көрым вөчгө кар-
тупельыс, коробыс, кос пешөрыс, өтрубыс
да с. в. Тајө ставсө сорлалөм бөрын
колө пөжны, кодөс пөчө сесга вердны.

ТЫРА да ПІЈАНА ЕҢ КРОМІКЈА- СӨС ВЕРДӨМ

Мед кромік піјан вермісны мічаа быдмыны, да ең кромікјас ваісны зоңвіза јон кромік піјан, најөс колө бура вердны, сөмын колө вичыгтны, медым ез госгавны, госгалөм ең кромікјас сөкыда вайөны піјаннысө. Тыра ең кромікјаслы көрым первојја кык һеделјасө оз ков содтыны, а колө содтыны мөд кык һедел заводитигөн (тыргөдөмсаң). Піјана ең кромікјаслы көрым колө содтыны кромік піјан быдмөм сертї.

Піјансө вайтөз да вайөм бөрас ең кромікјаслы колө сетны сешөм сикас көрым, кодјас содтөны ең кромікјаслыг јөвсө (жмых, өтруб, свеклө, морков, да мукөд сикас градыв в пуктасјас). Кромік піјанлы лыјассө јонмөдөм вылө колө сетны лы пыз. Ови ең кроміккы лун кежлө лы пыз колө сетны 3 гр. сов 5 гр.

Б. А. Звоңиков щөктө тыра да 5 піјана кромікјаслы сетны быд 1 кгр. ловја вес вылө:

Піјана тыра ең Ңоңөдчыс ең

кролікјаслы. кролікјаслы.

Бур көрым (тус, өтруб, пыч да мук.) 40 гр. 70 гр.

Градыв пуктас (свекла, морков, галанка да мукөд 35 гр. 50 гр.

Виқывы турун 30 гр. 40 гр.

Јөв (абу быт, но поңө) 30 гр.

Ңоңөдчан ең кролікјаслы көрым содтыны колө кролік піјан быдмөм да лыд серті. Ічөт кролік піјанөс-быдтігөн көрым жалітны оз ков, вердөм, јукталөм да бура дөңөрітөм сајын налөн лоө бурмөмыс да јонмөмыс.

Комі областнөј селхоз станціјамы ңоңөдчыс 6 піја ең кролікјаслы вөмі вердгө төлыгөн жыңјөнөң 2¹/₂ кгр.

Төлын

Зөр 120 гр.

Турун 400 гр.

Леңөм јөв 210 гр.

Тажө норма сертї бура вөлі быдмө-ны кролік піжан да сіз-жө тырмө вөлі сетөм көрымыс. Серт, нөшта-кө вөлі вежлалан уна сікаса көрым, сек торја буржыка да јонжыка кролік піжанөс поэіс быдтыны, но мукөд сікас көрым (өтруб, градыв пуктасјас да м. т.) тырмытөм понда вөлі вердчыгө сөмын өтї сікас көрымөн. Ең кролікјасөс һоңөдчигөн колө вердны-јуктавы торја-һин бура мукөд сертї.

КРОЛІК ПІЖАНӨС ВЕРДӨМ

Чужөм мыгтї 13-16 лун бөрын кролік піжан пондөны-һин сојны сешөм көрымјас, кодјасөс сојоны ыжыд кролікјас, кыз кос турун, веж турун, градыв пуктасјас да м. т. Но ташөм көрымјасө кролік піжанлы буржык һе сетны сывөсна, мыј налөн сіјө кадө желудокныс зев-на һер да ташөм сојанјасыг вермөны висмыны. Көн поэө, ең кролікјасөс тајө каднас буржык вердны торјөн, кролік оланінјас сертї, ов-кө

поѣ торјоннас вердны мамјассө, секи колө сетны небыд сојанјас кыз: öтруб, зөр, id jона небѣödömөн (пуөмөн), медым поснѣ кролик пѣјанлөн ез вѣсмы гыркпыщкөсыс.

Чужөмсаң куим һедел бөрын, ичөт кролик пѣјанлы мам jөвгыс оз-һин кут тырмыны белковөј да миңералнөј веществоыс. Сы вөсна колө сетны сещөм көрымјас, көнјасын јонжыка емөг индөм питаельнөј веществојасыс.

Медвоѣа кујим төлыгө кролик пѣјанөс колө вердны медса бура. Бура ведигөн кролик пѣјан омөмжыка вѣсмөны да ѣонвѣзаөн ödjö быдмөны. Тајө кадө колө сетны: пыѣ, id, зөр, морков, jөв лыыс вөчөм пыѣ, свежөј турун, сөмын клевернөј турун оз ков сетны. Ул турун колө сетны һе воѣжык төлыгыс.

Ул турун колө сетны шырөмөн да öтрубөн сорлалөмөн. Кор кролик пѣјанлөн пондас лоны мыт, сек колө налыс чинтыны ул турун сетөмсө, да сы пыдди сетны idjыс да зөрjыс öтрубјас.

Кöрымјас сетігөн колö сојансö ічöтїка
солыштны. Став індöм сїкас көрымыс
1 кгр. ловја сöкта вылö колö сетны:

Турун 30-35 гр.

Јöв 40-50 гр.

Зөр лїбö іd 60-65 гр.

Леқöм јöв пыддї поэö сетны шом-
јöв öтруб сорөн да с. в. Но вердныс
тајö көрымнас оз ков ödjö, а колö на-
зöнїкөн.

АЈ ДА ТЫРА ЕНЬ КРОЛІКЈАСÖС ВЕРDÖМ

Ај кролікјасöс, кор тырсöдöны (пыш-
јöдлыны) ень кролікјасöс, сек налы колö
сетны буржык да унжык көрым, мукöд
кад сертї. Сїз-жö і тыра ень кролікјас-
лы. Лунса норма лоас тырмымөн 1 кгр.
ловја сöкта вылö (на 1 килгр. живого
веса).

Гожöмын	тöлын
Іd лїбö зөр 15 гр.	20 гр.
Ул турун . 170-200 гр.	—
Кос турун	80 гр.

КРОЛІКЈАСӨС ГОСГӨDӨМ (ЩӨ- ГӨDӨМ)

Медым богтны уна јај, гос да бур ку кролікјаслыг, колө најөс госсөдны (щөгөдны). Кролікјасөс госсөдігөн колө сетны сешөм көрымјас, кодјасөн регыджык кадөн госсалөны. Кор кролікјас вежөны гөннысө, сек буржык Һезаводитны кролікјасөс госсөдны, сы вөсна, мыј гөн вежігас кролікјас оз вермыны щөгны да сіз-жө і куыс лоө омөлік.

Кролікјасөс щөгөдігөн најөлы колө сетны буре шөјтчанін, көні ез вөв зыкны шум, щөгөдігас візнысө колө вөчавны нарошнөј јашщікјас.

КРОЛІКЈАСӨС DӨҖӨRITӨM, КЛЕТКАЈАС ЧІГҖITӨM DA CAҢI- TAPHÖJ MEPOПPІJAҖҖÖЈАС HYO- DӨM

Сөстөма клеткајас да оланінсө кролікјаслыг візөм лоө медыжыд могөн, кролік візөм паскөдөмын. дурка-кө візан

клеткажассö да кромік оланінжассö, сек
кромікјас вісмöны быд пöлöс вісöмјасöн.

Клеткајас да кромік оланінјас колö
весаны лун космыг, а буржык вöлө

быдлун. Жар лунјасö да шоныд пöраб
торја-нын колö быдлун весавны клетка-
жассö.

Клеткајас да кролік оланінјас веса-
лігөн колө зев мичаа весавны куждсө,
һајтсө, сіз жө колө дезинфіцірујтны
гожом чөжнас 3-4-ыс, а төлын 2-ыс.
Зыравсө клеткајасыс трапкаөн (бонјөн)
3% креолін растворөн көтөдөмөн, а
гожөмын 20% мында свежөј-гашенөј
івесткаөн. Кролікјаслыс весалөм кужд-
сө колө чукөртны өтї чукөрө, оланін-
саңыс 40-50 метра мында бокө, а
буржык лөө сотны, сы вөсна, мыј кро-
лікјас зев частө куждјассаң зараідчыв-
лөны да дыр вөсөны. Медым вөсөмјас
ез паскавны куждсө колө пырыстөм
пыр-жө сотны.

Һебыд көрымјасөн вердөм бөрын
пыр-жө колө мыскавны сојан дозсө, а
быд 3 лун мысгї мыскавны пуөм пөс-
ваөн став сојан дозјассө, а та бөрын
пожјавны чїстөј ваөн.

Волөс. Кролік оланінјас, медым
вөліны пыр вслөсаөс, вогөгөр кежлө
өтї кролік вылө колө волөсыс 60-70
кгр. мында. Волөс пыддї колө лөгөдны

сөстөм, бустөм ізас да торф. Кролік.
оланінјасө өтдор јөзөс оз ков лезныө
Кролікјасөс вердны, јуктавны, а сіз-жы
налыс оланінсө уберітны, медым вөліно
пыржык өтї сікаса војтыр. Кулөм крө
лікјасөс пыр-жө колө сотны. Кулны-к.
колө сөмын ветврачјас щөктөм сертї.

ТЫРА ЕҢ КРОЛІКЈАСӨС ДӨҢӨРІ- ТӨМ

Ең кролікјас, кор тыраөс сек најө
лооны зев полисөс (вөјөс), медым вө-
ліны рамөс (спокојнөјөс) да бура быд-
тіс ассыс піјансө рушкуас, колө сетны
спокојнөј, сөстөм оланінјас, клеткајассө
тыра ең кролікјаслыс колө весавны
јона відчысөмөн, медым најө ез кутны
повны. Тыра ең кролікөс пелөдыс бәст-
ны оз ков, секі сіјө вермө регыдөн
дојмыны да рушкујассыс піјансө дојдны,
а овлө і сіз, мыј частө і кулавлөны
асныс.

Кор тыра ең кролікјас оз кутны
вермыны піјанавнысө, сен кролік дөҗө-

рiтисјаслөн аслыныс колө отсавны налы
пiјанавныс. Отсавныс колө таҗ: бостны
ең кроликөс да сылыс морөс увгыс

шырны җебыҗик гөнсө да турун сорөн
вөчны кроликлы поз, кодi i пуктысө
маточыкө.

Унаыс овлө сіңі, кор кролікјас пі-
јалөны, бөрынас сојөны асгыныс піјан-
нысө, а овлө і сещөм тор, вјіөны кык
нефел мыгы піјалөм бөрын піјансө.
Мыј вөсна сојөны кролікјас піјансө,
тајө абу-на бура төдмалөма.

Но јонжыкасө сојөны да вјіалөны
сек, кор најөлы абу пунктөма бур дө-
фөр да абу лөсөдөма спокојнөј пемыд
места піјавны, оз тырмы бур вердөм
да јукталөм.

Та куға вөлісны мјіан Комі обл.
дҢС ХС-ын, опытјас кор кујім
кроліклы ез вөв сетөма бур олан
условіјөјас. Сы понда најө пыр сојіс-
ны да вјіалісны асгыныс піјаннысө.
Өтө ең кролік вјіаліс вайөм бөрас 11
лун мыгы. Сөмын-һін сек, кор лоі се-
төма налы бур олан условіјө да бура
најөс пондісны дөфөритны, вердны,
јуктавы, сөмын сек дүгдісны піјан-
нысө сојны да вјіавны.

Тағнад колө кролікјаслы ташөм
условіјө кор најө піјанаөс: 1) бура верд-

ны, 2) спокојној места, 3) бура дөзөрүтөм.

КРОМІК ПІЖАНӨС ДӨЗӨРІТӨМ

Ең кромікјас ассыныс піжаннысө 6 һедел бөрын оз пондыны вердны, тајө каднас-һын колө јансөдны кромік піжанөс мамдоргыныс. Јансөдігөн колө нуөдны мөд клеткаө һе піжансө, а мамјассө, сы вөсна, мыј ічөт кромік піжан вым оланінын пондасны гажтөмавны. Јансөдөм бөрын колө на вајөдлыны 2-3 лун чөж 1-2 час кежлө кромік піжанөс мамдінаныс.

Јансөдөм бөрын колө кромік піжанөс јона дөзөрүтны, медем регыдөнжык велалісны сојны-јуны да лоісны рамөс. Вердны колө пөтөса көрымөн, коді кокһыджыка гырк пыщкас пусө. Кромік піжанөс 6 һеделыс воажык јансөдны оз ков, најөлөн 7-8 д һеделјасө заводітөны-һын вежны гөнсө, а сіјө каднас зев јона кулалөны кромік піжан, кодјасөс воажансөдөма мам-

діныс. Гөн вежігөн кролік піжанос колө бура вердны да бура дөчөритны.

Племеннөй кролік візан овмөсјасын, кролік піжанос јансөдігөн колө клејмітавны (нумерујтны).

Кролік піжанос колө візны өтлаын $2\frac{1}{2}$ -3 төлыгөз, а та бөрын колө-һин јансөдны ең да ајјасөс торјөн візөм вылө. Ај да ең кролік піжанос јансөдны колө сы вөсна, мыј којмөд төлыгын налөн лоө-һин полөвөј зрелост, коджас пондасны тыргөдчыны, а тыргөдны 7-8 төлыгөз оз поч.

Ај да ең төдмавсө тазікөн: водтөдны колө гащөн да вөмаыс кутыштны ас бердад бөжөдыс, а вескыд кинад (чуңјаснад) колө вөрөшітыштны назө-һикөн кучіксө полөвөј орган дортыс. Зелөдөм бөрын полөвөј органыс тыдовтчас куҷмөс тор сіјө і петкөдлө мыј ең, а гөгрөс-кө сіјө бара вісталө, мыј ај.

КРОМІКЈАСӨС ТЫРҒӨДӨМ

Кромікјаслөн медса шогмана тыр-
гөдчан кадыс лоө воғ тулыс, октябр
төлыгөз. Тажө тырғалөмгыс-һын поғо
бостны помет (піјан) март 15-20 лун-
јасө. Мөд приплод мај 15 лунјас гөгөр,
а којмөд приплод октябр 5-10 лунјасө

Тырғалөм төдмавны поғо кромік-
јаслыс, кор најө көсјөны тырғөдчыны
тащөм торјас серты: өтка кромікјас
валајтчөны волөс вылын, куртчалөны
посһид торјас, еһ кромікјас абу спо-
којнөјөс, полөвөј органыс гөрдөдө абу-
кө воспалиһнөјө полөвөј органыслөн,
сек сјө висталө, мыј еһ кромікөс колө
тырғөдны.

Сек еһ кромікөс бостөны да нуө-
дөны ај кромік дінө да виғөдөны кор
ештас тырғалөм. Тырғалөм вермас
лоны өтө секундөн, но частө овлө сја,
мыј еһјасыс дыр оз сибөдны ас дһна-
ныс ај кромікјасөс да ковмывлө влд-
чыны мінут 5 кымын.

Кор тыргаломыс помасо, сек ај кромікыс чірөстө (горөдө) да усө ең кромік вылыс. Өтi ај кромікылы һеде-лөн колө сөмын лезны тырсөдны кујм ең кромікөс, таыс уна оз шогмы, сы понда мыј унжык-кө лоө лезөма тырсөдныс, сек зев јона омөлтчө ај кромікыс, а сіз-жө омөлтчыны пондас рөдыс да ај кромік ассыс рөдсө воштө.

Ең кромік тыргалө өтчыд ај кромік дiнө лезлөмөн, а зев-кө скөр да һервнөј ең кромік сіјө-жө луннас позө лезлыны ај кромік дiнө.

Ең кромікјасөс тырсөдөм бөрын 14 лун чөж вердсө сіјө-жө көрымөн, көдөн вердчө вөлі тырсөдтөз. Ең кромікыс тыргалөмсө позө төдмавын ташөм ногөн: 14 лун бөрын (первој тырсөдчөмсаһ) лезлыны ең кромікөс ај кромік дiнө, абу-кө тыргалөма секі ај кромікөс лезө дiнас, а тыргалөма-кө оз лез дiнас.

Ен кромік, тырсалом бөрын нов-
лөдлө 30-31 лун. Пјавтөз, 7-10 лун
возвыв заводітө Һещкыны гонсө ас-
лас морөс увгыс да вөчө сыыс поз
пјаналіг кежлө. Тајө кад кежлө колө
лөгөдны сөстөм Һебыд волөс, да быд
лун колө јуктавыны сөстөм ваөн лібө
Јөлөн.

Пјалігөн да пјалөм бөрын колө
кромікјаслы сетны бур шөјтчөг, ме-
дым ез вөв Һекущөм зык Һі шум, Һі
кјјөн најөс вөрәөдөм. Мед пјансө вер-
міс вердны да кромік пјан лоісны
чонвізаөс. Колө сөмын колны мам до-
рө 5-6 кромік пјыс Һе уна. Кромік-кө
вајас 8-12 піөз, сек колө сещөм кро-
мікјаслыс лішнөјассө пуктавыны сещөм
пја кромікјаслы, кодјаслөн сөмын 5-6 пі.

Кромік пјанөс мөд мам дорө колө
пуктавыны сізікөн: медым оз казавлы
сіјө ен кромікыс пуктөмсө. Сы понда,
мыј кромік пјан мөд вым оланінас
заводітөны гажтөмтчыны, а та понда
омөлтчыны.

КРОЛІКЈАСЛӨН ВІСӨМЈАС

Міјан Комі областын кролік візан овмөсјасын, кыз Улланын, сізiк-жө-і мукөдлаын, мед јона овлоны ташөм зев төдчана – вісөмјас: „кокуісіоз“, „понос“ (мыт), „насморк“ да „рушку дундөм“. Мыј понда тајө вісөмјаснас вісмөны?

„Рушку дундөм“. Тајө вісөмнас кролікјас вісмөны сы вөсна, өтi-кө уна сiкас көрымөн да норматөг вердөмла, тақ вердөм вөсна гырк пышкөсас чукөрмө уна лішнөј газ, кодјас регыдөн шоммөны.

Мыјөн каңалан ташөм вісөмсө пырыг пыр-жө колө сетны пуөм да мөсвөра јөв сорөн, кролікјасөс колө лөзлыны ыжыджык местаө, медым јонжыка вермісны ветлөдлыны. Сіз-жө зев бур лекарство тајө вісөмсыс нашатырнөј спирт, кодi пуктысө 4 капла өтi сојан паңө да сетсө вісыг кролік-аы.

Понос (мыт). Тајо лоо норма сертї вердтөм вөсна. Кын, пөдөм да мукөд лок көрымөн вердөмјасыс, сің жө кор зев куа кадјасөн вердан кушул турунөн. Тајо вігөмсө позө төдмавны асмог сертїыс, волөс вылас лоо кічөр гудрасөм сміңјас. Лечитөм мунө көрым вежлалөмөн да сөмын кос сојан сетөмөн, код бөрын регыд дугдө вігөмыс.

„Кокуидіоз“. Тајо вігөм зев өпаснөј, јона куавлөны, онкө бостчы пөраын јансөдны вігыс кролікјасыс, а сің жө өдіјө паскалө тајо вігөм да вісмалөны мукөд зоңвіча кролікјас.

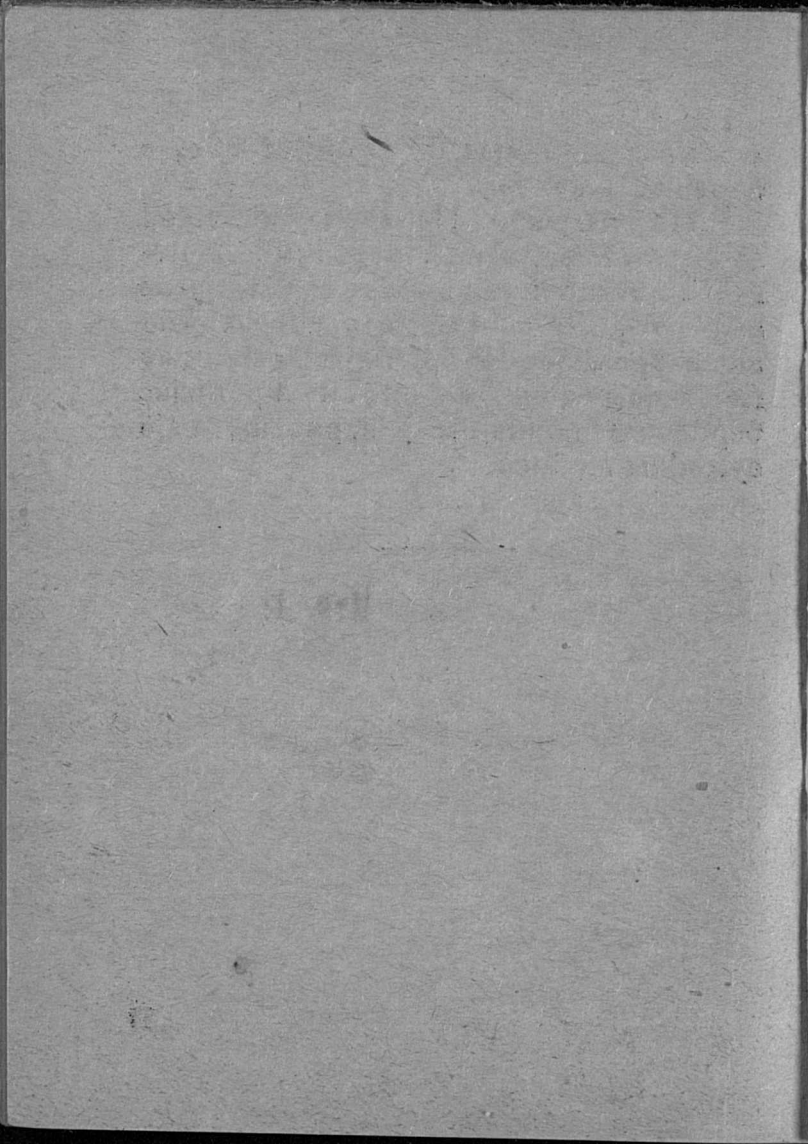
Кың төдмавны, мыј кролік вісмөма „кокуидіозөн“. Кор кролік вісмас тајо вігөмөн, сек сіјө зев дыша ветлөдлө, оз ло весел да омөлжыка пондас сојны.

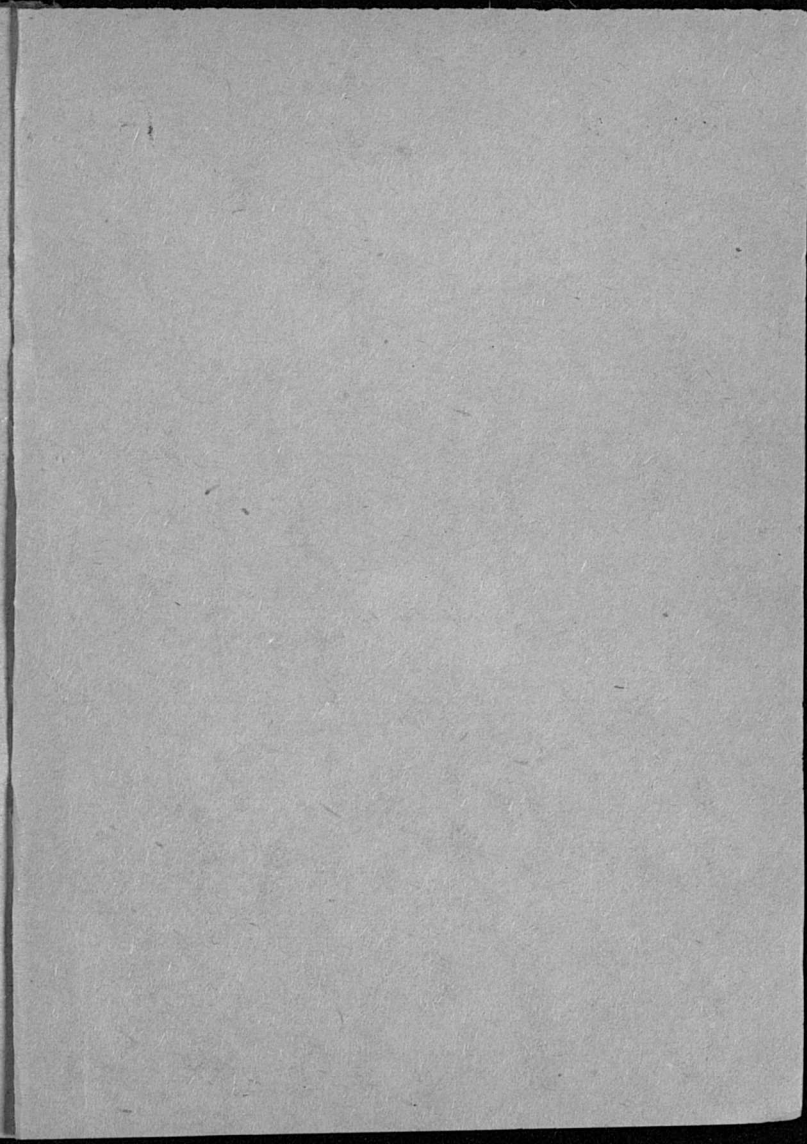
Мукөд пөраас кролікјаслөн желудокыс оз мөд бура ужавны, лоо сміңістөј ков, лібө понос (мыт), тазі куа

вiсiмнас кромiкјас iдјi омiлтчiны, а
бiрвiнас i кулiны.

„Насморк“. Насморк вiсiмкiд
зев сiкыд вермасны да сiкыд мечiт-
ны. Тајi вiсiмiн вiсмiм кромiкјасiс
пыр-жi колi начкавны, а кокуiдиозiн
вiсан кромiкјас дiчiрiтысјассi буржык
нe лeзны зiнвiзa вiстiм кромiкјас
бердi, сы понда, мыј вермасны најi
вужiдны вiсiмсi.

Ил. № 4608

донне 40 ур.

7787≡

Коми-3

1-292

342